

LEVEN VANUIT DE PARADOX

Geschreven door Gerco Lock

Op 25 november promoveerde ds. Barend Weegink tot doctor in de theologie.

De afgelopen jaren deed hij onderzoek naar dr. A. J. Th. Jonker. Deze studie is nu afgrond.

Een bijzondere prestatie.

In dit artikel worden enkele lijnen uit het proefschrift naar voren gebracht.

Soms worden mensen bovengemiddeld met persoonlijk lijden geconfronteerd. De levensbeschrijving van de theoloog Aart Jan Theodorus Jonker (1851 - 1928) laat zich als een voorbeeld daarvan lezen. In zijn gezin overlijden achtereenvolgens zijn dochter bij de geboorte, zijn vrouw op veertigjarige leeftijd en zijn zoon van elf jaar oud. Niet voor niets kreeg hij in de familie en onder studievrienden de bijnaam 'Job'. Als theoloog maakt hij een vliegende start met waardering van zijn hoogleraren. Beroepen vanuit verschillende gemeenten volgen, evenals een proefschrift. Maar ook hier is er tegenslag. In zijn derde gemeente, Rotterdam, komt het tot een losmaking nadat Jonker zich 'leeggezogen' voelde. Tot voltooiing van grotere theologische werken komt het niet en een leerstoel aan de universiteit in Groningen moet hij na enkele jaren vanwege persoonlijke omstandigheden opgeven. Met de dooptekst uit Lukas 1 (vers 66), die Aart Jonker meekreeg van zijn vader, dringt de vraag zich op: 'Wat zal toch dit kindeken wezen?'

Die vraag wordt ruimschoots beantwoord in het proefschrift dat Barend Weegink onlangs met succes verdedigde aan de Protestantse Theologische Universiteit. Zijn studie 'Nochtans mijn God' is een biografie over het leven van Aart Jonker en biedt tegelijk een overzicht van diens theologische werk.

Jonker is evenals Weegink predikant geweest in Heerde. Hij behoorde tot de tweede generatie van de 'ethische theologen', een stroming in de Nederlandse Hervormde Kerk in de laatste decennia van de negentiende eeuw en de eerste decennia van de twintigste eeuw. Ethische theologen wilden voorkomen dat in de theologie 'hoofd' en 'hart' als gevolg van het verlichtingsdenken teveel uit elkaar gedreven werden, en hadden veel aandacht voor het innerlijk of 'de gezindheid' (het ethos) van de mens. Daar in het hart, openbaart God zich. In navolging van anderen stelt Weegink dat Jonker daarnaast in zijn geloof of spiritualiteit ook typisch gereformeerde trekken had. Hij geeft hem daarom het etiket 'gerefor-

meerd-ethisch'. Jonker was een man die open stond naar de cultuur en tegelijk orthodox was in zijn opvattingen.

Jonker heeft nooit een groot theologisch standaardwerk geschreven maar is door zijn wijze van theologiebeoefening wel van invloed geweest. Hij had de gave om boeiend en indringend te preken. Hij wist daarbij mensen te bereiken vanuit arme volkswijken tot aan het hof. Hij was voor beginnende predikanten een goede mentor. En hij schreef een aantal meditatieve werken die gelezen en geprezen werden.

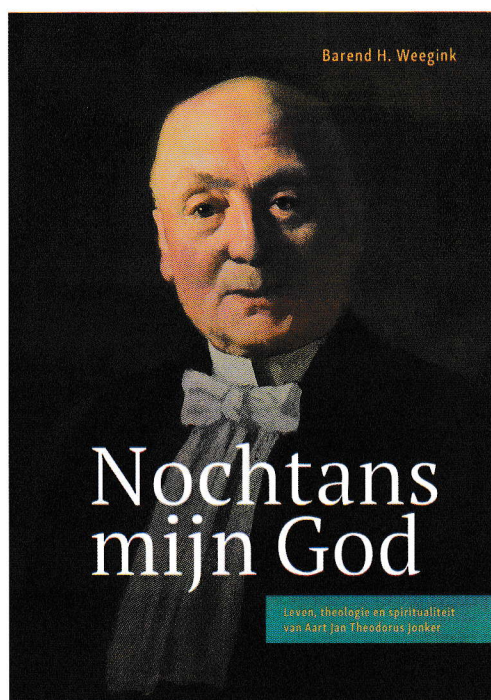
In deze bundels komt ook zijn omgaan met het lijden naar voren. Het persoonlijk leed dat hem overkwam, zag hij als een door God voor hem neergelegd levensprobleem. Opvallend is dat Jonker in zijn omgaan met het lijden bijna altijd met twee woorden spreekt. Hij ervaart enerzijds dat God hem tegenvalt en afwezig lijkt en anderzijds dat God toch als een Vader voor hem zorgt en lof waard is. Hij ziet geen perspectief in wat hem overkomt maar spreekt aan de andere kant over God die ons leidt en brengt naar het toekomstige leven. Er is neerslachtigheid maar ook geloofsoptimisme omdat hij zich gedragen weet door Christus. Jonker is er van overtuigd dat het leven hier en nu wordt voltooid in het leven van ginds en straks.

Dat steeds spreken met twee tegengestelde woorden noemt Weegink denken in paradoxen. Tegenstrijdigheden worden op scherp gezet maar ook met elkaar verbonden. De invloed van de filosoof Søren Kierkegaard is hierin terug te vinden. Het best is dit denken in paradoxen bij Jonker samen te vatten met het bijwoord 'nochtans'. Dat woord duikt in veel van zijn meditatieën op. Het 'noch' van de ontkenning klinkt er in door. Daaruit spreekt de moeite van Jonkers leven, van het lijden, van de knik in het bestaan. Maar 'nochtans' is ook een woord waarin een wending doorklinkt. Nochtans is er hoop. Nochtans is er toekomst. Nochtans mijn God. En zo wordt het woordje 'nochtans' voor Jonker haast een geloofsbelijdenis. Dwars door alles heen blijft hij toch vasthouden aan God.

De reactie van Jonker op het probleem van het lijden is niet zozeer een systematisch theologisch uitgedacht 'antwoord' maar eerder een 'hand-woord'. Hij biedt een weg om te midden van tegenstrijdigheden toch verder

te kunnen en uit te zien naar Gods toekomst. Weegink stelt dat Jonker ons hierin nog steeds iets te zeggen heeft. Bijvoorbeeld door vragen over de schaduwzijden van het bestaan te doorleven. Jonkers spiritualiteit van vertrouwen op- en geborgen zijn in God kan behulpzaam zijn in onze tijd van maakbaarheid. Ook pleit Weegink ervoor het 'hier en nu' in de theologie te blijven verbinden met het 'daar en straks'. Dat perspectief van een nieuwe hemel en een nieuwe aarde dreigt soms buiten beeld te raken.

Met het boek 'Nochtans mijn God' heeft Barend Weegink het leven en werk van Aart Jonker onder het stof vandaan gehaald. Zijn onderzoek is zeer gedetailleerd en uitgebreid geweest. Het is knap werk, om zo'n studie te voltooien naast het gemeentewerk in de Oude Kerk en zoveel andere bezigheden. Van harte gefeliciteerd met dit resultaat doctor Weegink!

Naar aanleiding van: Barend Herman Weegink, *Nochtans mijn God. Leven, theologie en spiritualiteit van Aart Jan Theodorus Jonker*, Utrecht: Uitgeverij Eburon, 2020.

TUSSEN KUNST EN KERST

Kerst vieren in 2020 is anders dan andere jaren. Maar toch is het een kleurrijke kerst! Met een boodschap die mensen al eeuwen hoop geeft. Een boodschap die mensen samenbrengt en verbindt. Juist in 2020.

Het thema van dit event is 'Tussen Kunst en Kerst', met een knipoog natuurlijk naar het tv-programma 'Tussen Kunst en Kitsch'. Tijdens de avond gaan we op zoek naar de echte, en blijvende waarde van kerst. Want kerst is meer dan de nostalgie, de kunstlampjes in de bomen en straten of het kerstdiner. Maar wat is het dan wel? Hoe kan het dat zo'n eeuwenoud verhaal de tand des tijds doorstaat, en blijkbaar vandaag nog steeds een boodschap heeft voor ons?

Uiteraard zouden we kerst graag met iedereen samen in de kerk willen vieren, maar dat is dit jaar helaas niet mogelijk. Gelukkig is het event op 20 december om 19.00 uur of 21.00 uur live via www.prinsesjulianakerk.nl te volgen. Daarnaast zijn er in de kerk een beperkt aantal plekken beschikbaar, namelijk 30 personen per uitvoering. Wil je het event in de kerk meemaken, dan is het wel belangrijk dat je je van tevoren aanmeldt op www.prinsesjulianakerk.nl. Wees er snel bij! Sfeervolle kaarsjes, livemuziek, oude en nieuwe kerstliederen en een hoopvolle boodschap maken deze bijzondere avond compleet. Ervaar dit jaar met elkaar (in de kerk en thuis) een onvergetelijke kerst. Kom ook of kijk mee, je bent welkom!

Twee uitvoeringen:

Zondag 20 december 19.00 - 20.00 uur

Zondag 20 december 21.00 - 22.00 uur

Locatie: Prinses Julianakerk, Vlielandsestraat 1 (vooraf aanmelden)

Online: www.prinsesjulianakerk.nl